Hallintovaliokunta

Perjantai 24.5.2024 klo 11.15—12.55

Läsnä
puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Otto Andersson r (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Juha Hänninen kok (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Mari Kaunistola kok (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Laura Meriluoto vas (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Sofia Virta vihr (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Ben Zyskowicz kok (1, 2, 3, 5, 6, 7, 8) (4 osittain)
varajäsen Timo Mehtälä kesk (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
varajäsen Heikki Vestman kok (5, 6, 7, 8) (4 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne
valiokuntaneuvos Henri Helo
istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 17 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2024 vp

Valiokunnan lausunto PeVL 18/2024 vp

Valmis
5.1

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 18/2024 vp on saapunut valiokuntaan.

4. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2024 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028 / A4
Muu asiakirja VNS 2_JTS lausunto_sihteerien täydennysehdotukset.pdf / B4
Eriävä mielipide Eriävä_mielipide_VNS_2_2024vp_sd_24052024.pdf / C4
Eriävä mielipide Eriävä_mielipide_VNS_2_2024vp_kesk_24052024.pdf / D4
Eriävä mielipide Eriävä_mielipide_VNS_2_2024vp_vas_vihr_24052024.pdf / E4

Merkittiin valiokunnalle jaetuksi: Sihteerien täydennysehdotukset lausuntoluonnokseen 23.5.2024.

Käsittelyn pohjaksi otettiin 23.5.2024 jaettu lausuntoluonnos täydennettynä sihteerin 24.5.2024 päivätyillä täydennysehdotuksilla.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta päätti lisätä kappaleen 6 loppuun virkkeen: ”Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee vielä arvioida Tulliin kohdistuvia säästövelvoitteita.”

Ed. Räsänen ehdotti ed. Mehtälän kannattamana, että kappaleeseen 7 lisätään, että ”Viranomaisten voimavaroja ei ole varaa leikata tehtävien lisääntyessä. Maahanmuuttopolitiikan uudistukset edellyttävät Maahanmuuttoviraston merkittävää lisärahoitusta, Rajavartiolaitoksen osalta esimerkiksi välineellistettyä maahanmuuttoa torjuvan lain soveltaminen edellyttää lisää voimavaroja Suomen itärajalle ja mekaaniset säästötavoitteet hallinnosta merkitsevät henkilöstön karsimista esimerkiksi lupaviranomaisissa, mikä viivästyttäisi investointeja ja aiheuttaisi haittaa yritys- ja elinkeinotoiminnan kehittämiselle ja Suomen talouskasvulle.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että kappaleen 17 loppuun lisätään virke: “Rajavartiolaitoksen esiin tuomat sopeutustarpeet ovat huolestuttavia ja varsin ristiriitaisia, kun otetaan huomioon Rajavartioston tehtäviin suunnitellut lisäykset esimerkiksi Itärajan tilanteen ratkaisemiseksi ja rajamenettelyn käyttöönottamiseksi.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Peltonen ehdotti ed. Heinäluoman kannattamana, että kappaleen 30 jälkeen lisätään uusi kappale seuraavasti: ”Hallintovaliokunta painottaa työperäisen maahanmuuton merkitystä Suomen kasvulle ja työllisyydelle. Lisäksi hallintovaliokunta kiirehtii hallitusta arvioimaan viipymättä, riittävätkö Maahanmuuttoviraston resurssit tosiasiallisesti vastaa-

maan niihin kasvaviin velvoitteisiin ja tehtäviin, joita hallituksen useat lakihankkeet Maahanmuuttovirastolle tuovat toteutuessaan.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että kappaleen 31 jälkeen lisätään uusi kappale seuraavasti: “Valiokunnan mukaan on oleellista varmistaa, että kansallisen kustannuskehityksen hillitsemiseen ja hyvinvointialueiden tuottavuuden parantamiseen liittyvät tavoitteet eivät vaaranna hyvinvointialueiden järjestämistehtävän toteuttamista tai aseta hyvinvointialueiden asukkaita eriarvoiseen asemaan.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Räsänen ehdotti ed. Mehtälän kannattamana, että kappaleen 38 jälkeen lisätään, että ”Hyvinvointialueiden taloudellinen kurjistaminen vaarantaa sote-lähipalvelut. Jokainen hyvinvointialue tekee alijäämiä. Suurin osa selittyy asioilla, joihin viime vaalikaudella ei osattu varautua ja joihin hyvinvointialueet eivät ole pystyneet vaikuttamaan, esimerkiksi voimakas inflaatio, sote-palkkaratkaisu ja työvoimapula, jota on paikattu kalliilla keikkalääkärijärjestelmällä. Todellisuudessa osa hallituksen tavoittelemista säästöistä on sellaisia, että hyvinvointialueet eivät pysty toimeenpanemaan niitä, esimerkiksi ikääntyneiden hoiva tai hoitoon pääsyn määräaikojen pidentäminen. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen entisestään vaikeuttaa sote-työntekijäpulaa.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Peltonen ehdotti ed. Heinäluoman kannattamana, että kappaleen 40 loppuun lisätään uusi virke: ” Hallintovaliokunta kiirehtii hallitusta valmistelemaan hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämisen, jotta alueet saavat tarvitsemansa työrauhan palveluiden kehittämiseen ja sopeutustoimien toteuttamiseen kestävästi.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-6 lausuntoluonnos hyväksyttiin kahden edustajan pidättäytyessä äänestämästä.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että kappaleeseen 40 lisätään virke: “Hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmää tulisi uudistaa niin, että se vastaisi paremmin hyvinvointialueiden todellista rahoitustarvetta, alueiden erityispiirteitä ja olisi nykyistä paremmin ennakoitavissa. Valiokunta edellyttää, että valtioneuvoston on viipymättä edistettävä hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän reilua uudistamista.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Räsänen ehdotti ed. Mehtälän kannattamana, että kappale 41 poistetaan.

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että kappaleen 46 jälkeen lisätään uusi kappale seuraavasti: “Valiokunta huomauttaa, että on varsin epävarmaa, konkretisoituvatko hallinnonaloille kohdistetut säästöt kustannusten pienentymisenä. Leikkauksilla voi olla myös kustannuksia kasvattavia ja palvelutasoa heikentäviä seurauksia. On vielä epäselvää, miten mittavat sosiaaliturvaan tehdyt leikkaukset realisoituvat kuntatalouteen. Lakiuudistusten pidemmän aikavälin ristikkäisvaikutuksia ja yhteisvaikutusta kuntien perustoimeentulotuen menoihin ei ole pystytty arvioimaan kattavasti.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Peltonen ehdotti ed. Heinäluoman kannattamana, että kappaleen 49 loppuun lisätään kaksi virkettä seuraavasti: ”Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin aito riski siitä, että kuntien rahoitusta vähennetään ennen kuin normien purkamisen sisältö on tiedossa. Hallintovaliokunta edellyttää, että kuntien normeja kevennettäessä velvoitteita ja rahoitusta vähennetään samassa suhteessa.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että kappaleen 51 loppuun lisätään kolme virkettä seuraavasti: ”On hyvä huomioida, että hallituksen useat säästöt perustuvat siihen, että valtionavustusten tai kehittämishankkeiden määrärahoja leikataan tai leikkauksia aikaistetaan. Säästöt eivät kuitenkaan realisoidu julkisessa taloudessa oletetun suuruisina, jos kunnat kasvattavat omarahoitusosuuttaan ylläpitääkseen palvelutasoa kunnassa. Näin voi valiokunnan saaman selvityksen mukaan käydä esimerkiksi maksuttoman oppimateriaalin rajaamisessa 18 ikävuoteen tai henkilökuljetusten ja kulttuuripalvelujen alennetun arvonlisäverokannan korotuksessa.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Räsänen ehdotti ed. Mehtälän kannattamana, että kappaleen 54 loppuun lisätään virke: ”Hallituksen tulisikin olla leikkaamatta viime vaalikaudella päätetyn ja vuonna 2025 toteutuvan TE-uudistuksen rahoitusta, joka on vastoin niin edellisen kuin istuvankin hallituksen hallitusohjelmakirjausta rahoittaa kuntien uudet tehtävät täysimääräisesti.”

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-8 lausuntoluonnos hyväksyttiin.

Ed. Meriluoto ehdotti ed. Virran kannattamana, että lausuntoluonnokseen lisätään uusi kotoutumista koskeva jakso, joka sisältää kaksi kappaletta seuraavasti:

”Valiokunta huomauttaa, että riittävät ja tehokkaat kotoutumistoimenpiteet ovat tutkitusti tehokas keino edistää maahanmuuttaneiden työllisyyttä. Hallituksen päätösperusteiset toimet kuitenkin vaikuttavat kuntien kykyyn tarjota laadukkaita työllisyyttä ja kotoutumista edistäviä palveluita kotoutuja-asiakkaille. Myös hyvinvointialueet voivat joutua säästämään sosiaalipalveluista ja ennaltaehkäisevästä työstä. On hyvä huomioida, että palveluiden riittävyyteen ja laatuun vaikuttavilla sopeutustoimilla voi olla kielteisiä lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia paitsi yksilön elämään, myös yhteiskunnan turvallisuuteen. Vastaavia vaikutuksia voi asiantuntijoiden mukaan olla myös valtionhallintoon kohdistuvilla säästöillä.

Painetta palveluissa säästämiseen tuovat muun muassa kunnille ja hyvinvointialueille maksettaviin kotoutumisen edistämisen korvauksiin ja toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten korvausten korvausajan merkittävään lyhentämiseen liittyvät leikkaukset. Valiokunta huomauttaa, että kotoutumisen edistäminen ja tukeminen kuuluu yhteiskunnan perustoimintoihin. Hallituksen kehysriihessä päätettiin säästötoimena lopettaa valtionavustusten myöntäminen kotoutumisen edistämiseksi järjestötoimijoille työ- ja elinkeinoministeriöstä. Määrärahaa on käytetty muun muassa sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen ja haitallisten perinteiden kitkemiseen. Valiokunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että tehokkaita kotoutumispalveluja on jatkossakin riittävästi saatavilla ja niiden laatuun ja moninaisuuteen panostetaan.“

Ehdotuksesta äänestettiin lausuntoluonnosta vastaan. Äänin 9-6 lausuntoluonnos hyväksyttiin kahden edustajan pidättäytyessä äänestämästä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed. Peltonen, Heinäluoma, Nikkanen, Werning, Räsänen, Mehtälä, Meriluoto ja Virta varasivat tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on toimitettava sihteerille 24.5.2024 klo 14.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävät mielipiteet: Ed. Peltonen, Heinäluoma, Nikkanen, Werning, Räsänen, Mehtälä, Meriluoto ja Virta, liitteet C4-E4.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2024 vp

Valiokunnan lausunto PeVL 16/2024 vp

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

6. Valtioneuvoston selvitys: OSA; Schengen-alueen kehittäminen

Valtioneuvoston E-selvitys E 35/2024 vp

Liiteasiakirja OSA; Schengen-alueen kehittäminen
Asiantuntijalausunto E 35/2024 vp HaV 24.05.2024 erityisasiantuntija Virpi Karjalainen, sisäministeriö Asiantuntijalausunto / A6
Asiantuntijalausunto E 35/2024 vp HaV 24.05.2024 poliisitarkastaja Tony Everhall, Poliisihallitus Asiantuntijalausunto / B6
Asiantuntijalausunnon liite E 35/2024 vp HaV 24.05.2024 poliisitarkastaja Tony Everhall, Poliisihallitus Asiantuntijalausunto / esitys / C6

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- erityisasiantuntija Virpi Karjalainen, sisäministeriö, liite
- rajaturvallisuusasiantuntija Jouni Lahtinen, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Niina Lääperi, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Tony Everhall, Poliisihallitus, liite

Merkittiin, että kokous ei enää ollut päätösvaltainen.

7. Muut asiat

Merkittiin valiokunnalle jaetuksi viikkosuunnitelma.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on tiistaina 28.5.2024 klo 12.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne